

פרשה למעשה

חטא העגל - איך הגיעו עם ישראל לכך?
וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הַהָר, וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ, כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶהֱרֹן פָּרְקוּ נְזָמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלָי: ... וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מִסֶּכֶה וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי אֲלֶהֱיָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֵךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר הֲגַ לְה' מָחָר: וַיִּשְׁפִּימוּ מִטַּהֲרַת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגִּשׁוּ שְׁלָמִים וַיִּשָּׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׂתוּ וַיִּקְבְּנוּ לְצַחֲקֵם: (שמות ל"ב א' - ו')

רש"י: כשעלה משה להר אמר להם: "לסוף ארבעים יום אני בא". בא השטן וערבב את העולם, והראה דמות חשך ואפילה וערבוביא לומר: "ודאי מת משה". לכך בא ערבוביא לעולם. אמר להם: "מת משה, שכבר באו שש שעות, ולא בא":

בפרשה שלנו אנו קוראים על 'חטא העגל' אשר עשו בני ישראל במדבר אחר שעלה משה רבינו למרום לקבל את התורה. ולכאורה כל אחד שואל את עצמו, איך עם ישראל שראו את יד ה' במצרים וקיבלו את התורה בהר-סיני, איך הם יכולים לכפור במלך מלכי המלכים אחרי שזכו לכזה 'גילוי שכינה'. וכבר רבינו 'אור החיים הקדוש' התקשה בזה וכתב: "קשה, איך יאמן הטיפשות והבערות לדור דעה רבים ונכבדים, לומר לדומם: 'אלה אלהיך', ולו יהיה שדיבר העגל באמצעות מעשה כישוף כמאמרם ז"ל (תנחומא), אף על פי כן זה יועיל לחשוב בו דבר, אבל להעיד עדות שקר שזה הוא המוציא - לא!?"

וביאר רבינו ה'אור החיים', כי עם ישראל כלל לא התכוונו לכפור בעיקר, אלא לעשות להם 'אמצעי' אשר דרכו ישלחו את בקשותיהם ותפילותיהם, כי לא האמינו שהם עצמם יכולים לפנות ולדבר עם הקב"ה [כמו שהיה עד עכשיו, שמשה הפנה לה' את בקשותיהם], ולכן יזמו מעצמם את הרעיון הזה. עוד הוסיף, הוכיח וכתב, כי ה'ערב רב' הם אלו שרצו לעשות את העגל, ומבני ישראל היו מי שהלכו אחריהם.

לפעמים יש בתוכינו איזה שהוא 'עגל הזהב' אשר אנו מתפתים ללכת אחריו כדי שהוא יצילנו. וזהו לא מוכרח להיות 'עגל' הוא יכול להיות גם אדם כלשהו שאנו חושבים שהוא היחיד ואין מלבדו שיכול להושיענו מצרתינו [ואפילו אם הוא 'רב', יש לו רק היכולת לברך ולהתפלל, אך לא להושיע], אבל כשנרים עיננו אל השמים ונבקש מאת ריבון כל המעשים שיענה לעזרתינו, לא נזדקק לעזרתו של אף אחד אחר, ונקבל את המגיע לנו בשלימות, כל אחד ואחד כפי מה שמיעד לו האלוקים!

הלכה למעשה

הלכות 'עבודה זרה' בזמנינו

(א). אסור לעשות צורת אדם בולטת, ואסור להשהותה בביתו. וזוקא כשהיא צורה שלימה בכל איבריה, אבל פרצוף אדם וצוארו עד החזה בלי גוף, אפילו הוא בולט, אין בו שום איסור, בין בעשייתו, בין בשהייתו. והמנהג להקל לקנות לילדים הקטנים לשם שחוק ושעשוע, בובות העשויות תבנית אדם, שנעשו לשם משחק, ומכל מקום טוב להחמיר במידת האפשר שלא לקנות בובות תבנית אדם שלם בכל חלקי גופו ואבריו, רק חצי הגוף העליון, או כאותם הנראות מצד אחד, דהיינו עין אחת וחצי חוטם ויד ורגל. ומותר לסחור בהם למכור ולקנות, גם בתבנית אדם שלם בכל איבריו.

(ב). נשים הלובשות פאה נכרית, ויש להן בבית פסל צורת אדם [כל הגוף] בולט כדי להניח עליו את הפאה בשעה שאינן לובשות אותה, יש לקרוא עליהן: עבירה גוררת עבירה, שעצם לבישת פאה נכרית ולצאת בה לרשות הרבים, אסורה היא לרוב הפוסקים, [והגאון ה'הפלאה' ובית דינו החרומו את היוצאות לרשות הרבים בפאה נכרית], ומרעה אל רעה יצאו להניח בביתם צורת אדם בולטת, שהיא אסורה לדעת כל הפוסקים, ויש למחות בידן ולהחזיק בתשובה. ומכל מקום אם אין צורת אדם שלימה, אלא רק חצי העליון של האדם, אין למחות ביד העושות כן, שהרי מרן בשולחן ערוך (סי' קמ"א סע' ז') כתב להתיר בזה.

(ג). פרוכת שרקום עליה צורת אריות מצדי לוחות שכתוב בהם עשרת הדברות, יש לאסור לתלות פרוכת זו על ההיכל של ארון הקודש מבחוץ. וכן יש לאסור להקים צורת אריות מברונזה או שיש, וכיוצא, מעל לארון הקודש. ויש לפרסם ברבים שלא יוסיפו להקדיש פרוכות כאלו לבית הכנסת.

(ד). מותר להצטלם בתמונה פוטוגרפית. ואין לחוש בזה משום הנאמר: "לא תעשה לך פסל וְכָל תְּמוּנָה". ואף לדעת המחמירים בצילום, יש להקל בצילום חצי גוף העליון בלבד. והוא הדין שיש להקל בצילום פרופיל, שרואים בתמונה רק צד אחד של הפנים, עין אחת ואוזן אחת. וכל זה ממשנת חסידות, אבל מעיקר ההלכה כבר פשט המנהג להקל בזה בכל אופן בצילום. בפרט כשיש צורך [כמו צילום רבנים] לחיבוב התורה. וכן נפוץ המנהג גם אצל החרדים לדבר ה' [וכן מה שנהגו להדפיס על שטרות כסף צילום דיוקנאות של בני אדם, אין לפקפק בזה, שכבר נתבאר שפשט המנהג להתיר צילום אדם ע"י צילום פוטו-גרפי].

(ה). מותר לתלות תמונות של חיות ועופות, על כותלי הבית, בין ציור בין תמונות מצילום, שכל שלא נעשו לשם עבודה זרה, ונעשו לשם נוי וכיוצא, יש להקל. ומותר להסתכל בתמונות אלה וליהנות מיופיו.

(ו). אסור לעשות צורת חמה ולבנה וכוכבים, בין שוקעות בין בולטות. ומצינו לרבים שנהגו להקל בדבר, בפרט לילדים קטנים, וסמכו על כמה חילוקים שכתבו הפוסקים, שיש אומרים שאם צורת החמה או הלבנה אינה שלימה. וחסר בה מעט. או איסור בדבר. וכו' אם הציור אינו בולט.